

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. május 9.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válasz elemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válasz elemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válasz elemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

---

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálna-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elérte-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
  - **egész szám, akkor nincs teendő;**
  - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A zsidó vallás (Összesen 3 pont.)

- a) 1) tízparancsolat (1 pont)
 b) Mózes (1 pont)
 c) 1) kereszténység 2) iszlám (Elemenként 0,5 pont.)

2. A céhes ipar (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 2
 b) 15
 c) X
 d) 2
 e) 5 vagy 2
 f) X

3. A vándorló magyarok (Összesen 4 pont.)

- a) kettős fejedelemség (1 pont)
 b) 1) Levédiában (0,5 pont)
    2) a kazároktól vagy a Kazár Birodalomtól (0,5 pont)
 c) félnomád vagy vándorló, állattenyésztő (1 pont)
 d) a honfoglalásról vagy besenyők és bolgárok támadása a magyarok ellen (0,5 pont)
 e) a magyarok (0,5 pont)

4. A világgazdaság kialakulása (Összesen 5 pont.)

- a) Pl.: hanyatlásnak indult a levantei kereskedelem vagy áthelyeződtek a kereskedelmi útvonalak (Más, hasonló helyes válaszelem is elfogadható!) (1 pont)
 b) a Földközi-tengerről az Atlanti- (és az Indiai-) óceánra (Elemenként 0,5 pont.)
 c) csökkentek az átmenő kereskedeleből származó jövedelmei (1 pont)
 d) (Elemenként 0,5 pont.)

Alexandria	Lisszabon	Velence	Antwerpen
4	6	2	1

5. Magyarország a XVII. században (Soronként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Bécs, A, 2.
 b) Besztercebánya, C, 3.
 c) Buda, D, 1.
 d) Várad J, 4

6. A francia forradalom irányzatai (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) girondisták vagy Gironde
 b) király(pártiak)
 c) jakobinusok vagy robespierre-isták vagy hegypártiak
-

---

7. Ausztria és Magyarország közjogi viszonya (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) perszónálunió
- b) külügy *vagy* hadügy *vagy* pénzügy
- c) 1) Függetlenségi Nyilatkozat 2) 1849. április 14. 3) Debrecen

8. A gyarmati világ szétesése (Összesen 4 pont.)

- a) 1. hinduk, hinduizmus (brahmanizmus), 2. buddhisták, buddhizmus, 3. muszlimok, muzulmánok (iszlám) (Elemenként 0,5 pont.)
- b) (polgári) engedetlenség *vagy* erőszakmentesség *vagy* (angol termékek) bojkottja (*Más helyes válasz is elfogadható!*) (Elemenként 0,5 pont.)
- c) Nehru (1 pont)

9. Magyarország gazdasági helyzete (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)

- a) 1) vas- és fémipar 2) gépgyártás 3) élelmiszeripar
- b) A trianoni békekötéssel *vagy* a történelmi Magyarország szétdarabolásával
- c) Pl.: az ágazatok a területi változásokkal elvesztették nyersanyagbázisukat; az ágazatok elvesztették piacuk egy részét. (*Más, hasonló helyes válaszelem is elfogadható!*)
- d) 1) a villamosenergia-ipar
2) textilipar
- e) 1) Pl.: a villamosenergia-ipar esetében a korszakból következő modernizáció miatt.
2) Pl.: a textiliparnál a háború előtti termelés nem fedezte az ország szükségleteit *vagy* a textilipar Trianon előtt a Monarchiában Csehországon belül összpontosult.

10. A határon túli magyarok (Összesen 4 pont.)

- a) Pl.: magántulajdon elvétele *vagy* állampolgárság megszüntetése *vagy* munkavállalás lehetőségének megtiltása *vagy* szabad lakóhelyválasztás tilalma. (Elemenként 1 pont.)
- b) Pl.: felszámolni a magyar kisebbséget *vagy* csökkenteni a csehszlovákiai magyarság létszámát *vagy* beolvasztani az ott élő magyarságot. (1 pont)
- c) Pl.: annyi magyart telepíthetett ki Csehszlovákia Magyarországra, amennyi szlovák (és cseh) nemzetiségű kívánt Magyarországról áttelepülni Csehszlovákiába. (1 pont)

11. A Balkán problémái (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

- a) 1. Bosznia és Hercegovina
2. Macedonia
- b) Pl.: nemzeti-etnikai ellentét *vagy* gazdasági érdekelletét a tagállamok között *vagy* autonómiára törekvés *vagy* vallási ellentét *vagy* a szovjet blokk széthullása.

12. Társadalmi változások (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
  - b) 4
  - c) 1.
  - d) 3.
-

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A merkantilizmus (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a francia abszolutizmus merkantilista gazdaságpolitikáját mutatja be és elemzi. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. védővámok és ipartámogatás a gazdaság és a hadsereg fejlesztése érdekében, a francia nagyhatalmi törekvések gazdasági megalapozása).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T rögzíti, hogy a merkantilizmus a XVII. század közepén jött létre, és XIV. Lajos alatt élte virágkorát Franciaországban.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja az általános fogalmakat: pl. gazdaságpolitika, iparfejlesztés, védővám; és szakszerűen használja a téma speciális történelmi fogalmait: pl. merkantilizmus, manufaktúra, abszolutizmus, állandó hadsereg, aktív kereskedelmi mérleg.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a merkantilizmus Colbert nevéhez köthető, és megállapítja, hogy Colbert ezzel a gazdaságpolitikával az ország bevételeit kívánta növelni. T Pl. rögzíti, hogy XIV. Lajos hatalmi politikájának lényegéhez tartozott az erős állandó hadsereg felállítása, és megállapítja, hogy ennek kiépítését a megnövekedett bevételek tették lehetővé.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja alapvetően a francia abszolutizmus merkantilista gazdaságpolitikáját, jellemzi, feltárja ennek céljait és eszközeit. T Pl. rögzíti, hogy a gazdaságpolitika egyik legfontosabb eszköze a vámpolitika volt, és megállapítja, hogy a védővámok rendszere a nyersanyag behozatalt és a készáru kivitelét segítette elő. T Pl. rögzíti, hogy a gazdaságpolitika eszközei közé a tartozott a hazai manufaktúraipar állami támogatása, és megállapítja, hogy e téren a colbert-i gazdaságpolitika jelentős eredményeket ért el (fegyver-, textil-, bútoripar jött létre, fejlődött az úthálózat, a közlekedés). T Pl. rögzíti, hogy a jelentős bevétel növekedés (az aktív kereskedelmi mérleg) lehetővé tette a hadsereg fejlesztését, és megállapítja, hogy ennek következtében Franciaország lett a kontinens egyik szárazföldi nagyhatalma.	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Az angol alkotmányos monarchia (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az angol alkotmányos monarchia létrejöttének körülményeit jellemzi és működését elemzi. Lényegre törően bemutatja a rendszer elméleti alapjait. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az alkotmányos monarchia társadalmi bázisát is).	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. megállapítja, hogy a történelmi átalakulás a XVII. század második felétől a XVIII. század első évtizedéig tartott (a dicsőséges forradalom 1689-ben zajlott le) Angliában.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (forradalom, köztársaság, alkotmányos királyság, hatalmi ágak, parlament, kormány). T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (alsóház, felsőház, törvény, cenzus, pártok, törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalom).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a parlament jogot formál az állam ügyeibe való beleszólásra, és megállapítja, hogy ennek garanciájaként fogalmazták meg a Jogok törvényét. T Pl. rögzíti, hogy a király uralkodik, de nem kormányoz és megállapítja, hogy a végrehajtó hatalom a kormány kezében összpontosul. T Pl. rögzíti, hogy az alkotmányos monarchia elméleti kidolgozásában John Locke játszott főszerepet és megállapítja, hogy legfőbb gondolata a hatalommegosztásról vagy a közjóról szól. T Pl. rögzíti az arisztokrácia domináns szerepét az angol társadalomban, és megállapítja, hogy az arisztokraták polgári vállalkozóként is gazdálkodtak.	0-10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja az angol alkotmányos monarchia kormányzati rendszerét, társadalmi bázisát és létrejöttének főbb elemeit. T Pl. rögzíti, hogy az alkotmányos királyság rendszerében a parlamentnek felelős kormány játszotta a főszerepet és megállapítja, hogy az uralkodó szerepe névleges volt <i>vagy</i> a királyi hatalmat a választott törvényhozás ellenőrizte. T Pl. rögzíti, hogy a rendszer támogatói a polgárság mellett a nemesség (az arisztokrácia) vállalkozásokból élő rétegeből kerültek ki, és megállapítja, hogy a választójog magas vagyoni cenzushoz kapcsolódott. T Pl. rögzíti, hogy a forradalom és a restauráció alatt többféle kormányzati rendszer került kipróbálásra, és megállapítja, hogy az átalakulás a „dicsőséges forradalom” és a Jognyilatkozat elfogadása zárta le. T Pl. rögzíti az alkotmányos monarchia valamely egyéb elemét (miniszterelnököt a király nevezi ki a többségi képviselőcsoportból <i>vagy</i> az igazságszolgáltatás független volt a másik két hatalmi ágtól stb.), és megállapítja, hogy a hatalmi ágak szétválasztása volt az alkotmányos rendszer egyik alapja. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Mussolini külpolitikája (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az olasz külpolitika céljait és eredményeit összegzi. A térképek, a kép és saját ismeretei alapján lényegi következtetéseket állapít meg (pl.: Olaszország a második világháború előtti évekre a németekkel hangolta össze külpolitikáját).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti mikor került hatalomra Mussolini (1922), és rögzíti külpolitikai tevékenységének néhány területét (pl.: a Balkán, Etiópia).	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, illetve a témához kötődő történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat pl.: fasizmus, szövetség, gyarmat, illetve beépíti szövegébe a speciális fogalmakat: pl.: tengelyhatalmak, Anschluss.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy az olasz gyarmati terjeszkedés fő célpontja Afrika, ugyanakkor megállapítja, hogy Európában is megpróbálta növelni befolyását (pl. Albániában). T Pl.: rögzíti, hogy Olaszország a harmincas évek második felétől közeledett a náci Németországhoz, s megállapítja, hogy ebben jelentős szerepe volt annak, hogy bebizonyosodott, egyedül nem képes megvalósítani céljait.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja és elemzi a fasiszta külpolitika törekvéseit és elért eredményeit. T Pl.: rögzíti, hogy Mussolini szövetségi rendszereivel elsősorban a Duna-medencében igyekezett nagyhatalmi szerepet játszani, és megállapítja, hogy emiatt hajlandó volt az adott országok céljainak érdekében (pl. magyar revízió) fellépni, ám megállapítja, hogy ez a térségben ellentétekhez vezetett. T Pl.: felismeri, hogy Olaszország kezdetben békés viszonyban állt a nyugati hatalmakkal, később azonban (pl. az abesszíniai kérdés miatt) szembekerült velük, és megállapítja, hogy hódító törekvései nyomán a második világháború előtt Németország oldalára állt. T Pl.: rögzíti, hogy a német–olasz viszony a Berlin–Róma tengely megkötésével szorosabbá vált, és megállapítja, hogy 1938-ban az Anschlusst is elfogadta, és átengedte a Duna-medencét Németországnak.	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válaszban nincs súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hiba.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. A világgazdaság átrendeződése (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a világgazdaság átrendeződését mutatja be az első világháború végétől 1929-ig. A válasz lényegre törően ismerteti a békerendszer következményeit. Az elemzés a források felhasználásával a lényegi összefüggésekre utal (pl.: a gazdasági konszolidáció, az új államok megszületése és ezek gazdasági törekvései, az USA megnövekedett szerepe). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.	0-8

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a háború 1918-ban ért véget, az 1920-as években megtörtént a gazdasági konszolidáció, melynek az 1929-es gazdasági világválság vetett véget. Megemlíti pl.: a francia–német ellentéteket, az USA gazdasági lehetőségeit.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl.: világháború, válság, fejlődés, hitel, konszolidáció, világgazdasági rendszer, nagyhatalom, kisállam, ipari forradalom. T Szakszerűen használja a következő történelmi szakkifejezéseket: pl.: haditermelés, infláció, jóvátétel, Dawes-terv, revans.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a háború során és következtében jelentős ipari fejlesztések történtek, és megállapítja, hogy ezek a második ipari forradalom vívmányai közé tartoznak. T Pl.: rögzíti, hogy a háború után a hadviselő országokban gazdasági válság jelentkezett (pl.: hatalmas infláció kezdődött), és megállapítja, hogy a gazdasági nehézségek súlyosabban Német- és Oroszországban éreztették hatásukat. T Pl.: rögzíti a Dawes-terv céljait, jellemzőit és megállapítja, hogy a program hitelekkel segítette elő a válságba jutott országokban a gazdasági és politikai konszolidációt. T Pl.: rögzíti, hogy a háború után a franciák előnyt akartak húzni a német gazdaság meggyengítéséből, és megállapítja, hogy ez egész Európa gazdasági visszaesését hozta és egy újabb háború veszélyét rejtette magában.	0-10 [nem adható: 1 és 6]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja és elemzi a háború utáni válság, majd a konszolidáció okait és összetevőit. T Pl.: ismerteti a háborús válság okait (pl.: hadikiadások, a fedezetlen pénzkibocsátás, az eladósodás, a haditermelés miatt fellépő áruhiány), és megállapítja, hogy ezek kedvezőtlenül hatottak a világgazdaság egészére. T Pl.: rögzíti a vesztes országok gazdasági nehézségeinek jellemzőit (pl.: jóvátételi kötelezettség, infláció), és megállapítja, hogy a Dawes-terv keretében nyújtott kölcsönökkel sikerül újraindítani az európai gazdasági vérkeringést, hiszen a vesztesek jóvátételei révén állítják helyre a győztesek gazdasági életét. T Pl.: rögzíti, hogy a kölcsönök révén Európa egyre jobban függött az amerikai gazdaságtól, és megállapítja, hogy így az 1929-es világgazdasági válság nagyon gyorsan és súlyos következményekkel áterjedt a kontinensre. T Pl.: rögzíti, hogy a nagyhatalmak közötti gazdasági rangsor megváltozott, az USA vált a világgazdaság vezető	0-12 [nem adható: 1 és 7]

	hatalmává. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Az egységes jobbágyság kialakulása (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a jobbágyság egységessé válásának folyamatát ismerteti és elemzi. A források és ismeretei alapján lényegi következtetéseket állapít meg (pl.: a jobbágyság jogilag egységes lett, de vagyoni helyzetét tekintve differenciált maradt).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy Magyarország a XIV–XV. században Közép-Európa egyik meghatározó állama volt. Említ a korszakhoz kötődő évszámot (pl.: Nagy Lajos törvényei, 1351).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, illetve a témához kötődő történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: pl.: jobbágy, törvény, adó, illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket: pl.: kilenced, tized, robot, jogilag egységes jobbágyság, vagyoni differenciálódás.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a középkori magyar jobbágy milyen terhekkel rendelkezett (pl.: kilenced, robot), és megállapítja, hogy a jobbágyság hosszú történeti folyamat nyomán vált jogilag egységessé. T Pl.: rögzíti, hogy az 1351-es szabályozások nem a jobbágyság, sokkal inkább a köznemesség érdekeit szolgálták, és megállapítja, hogy az egységes szolgáltatások előírása a jobbágyok elvándorlását kívánta megakadályozni a nagybirtokra.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a jobbágyság egységülésének folyamatát, rávilágítva lényegi összefüggésekre. T Pl.: rögzíti, hogy XII–XIII. században folyamatosan érkeztek Nyugat-Európából hospesek hazánkba, és megállapítja, hogy a magukkal hozott gazdasági és jogi szokások fokozatosan elterjedtek Magyarországon.	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	T Pl.: rögzíti, hogy jobbágyság eltérő természeti, gazdálkodási és szolgáltatási viszonyok között éltek, és megállapítja, hogy ezek révén a jobbágyság körében is kialakult a vagyoni differenciálódás. T Pl.: rögzíti, hogy a jobbágyság terheinek csak egy részét tették ki a földesúri szolgáltatások, és megállapítja, hogy a jobbágyságot terhelte a tizedfizetés az egyháznak és a megjelenő állami adó is.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Erdély aranykora (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Bethlen Gábor fejedelemségének virágzását mutatja be és elemzi. A válasz lényegre törően feltárja azokat a belpolitikai intézkedéseket, amelyekkel Erdélyt felemelte a fejedelem. Az elemzés feltárja a fejedelem uralmának külső összefüggéseit (pl. török függés kihasználása és a harminc éves háborúban való részvétel). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy Erdély aranykorát a XVII. században élte, elhelyezi Bethlen uralkodását időben, utal a harmincéves háborúra (1618–48), és feltárja Erdély, valamint Bethlen hadjáratainak térbeli összefüggéseit.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, illetve a témához kötődő történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat pl.: fejedelem, gazdaságpolitika, rendiség. T Szakszerűen használja a korszakra jellemző történelmi szóincset pl.: merkantilizmus, fejedelmi abszolutizmus, monopólium.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti a fejedelemség felvirágzásának gazdasági alapjait (pl.: birtokösszeírások, külföldi mesteremberek behívása, monopóliumok), és megállapítja, hogy Bethlen gazdasági intézkedései segítettek a tizenöt éves háborúban elpusztult Erdély újjáépítését. T Pl.: rögzíti, hogy kortársai erős kezű uralkodóként tartották számon Bethlen Gábort, és megállapítja, hogy Bethlen jövedelmeinek emelése révén valóban erős (abszolutisztikus jellegű) hatalmat épített ki.	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	T Pl.: rögzíti, hogy Erdély több oldalról is nagyhatalmak (Oszmán és Habsburg) gyűrűjében élt, és megállapítja, hogy az uralkodónak egyensúlyoznia kellett a különböző nagyhatalmi érdekek között. T Pl.: rögzíti Bethlen művelődéspolitikájának főbb elemeit (pl.: iskolák alapítása, diákok külföldre küldése), és megállapítja, hogy Erdély Bethlen korában kulturális tekintetben is felvirágozott.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja az Erdély aranykorát megteremtő bethleni intézkedéseket, és felvázolja a fejedelem politikáját meghatározó külső feltételeket. T Pl.: rögzíti, hogy az uralkodónak Erdély felvirágoztatásához merkantilista jellegű gazdaságpolitikát kellett folytatnia, és megállapítja, hogy ez a korszakban eredményes és modern gazdaságpolitikának számított. T Pl.: rögzíti, hogy Bethlennek köszönhetően Erdély külsőségeiben és a műveltség szintjében is a fénykorát élte (pl.: építkezések, könyvtár stb.), és megállapítja, hogy ezek az intézkedései jelentős részben a fejedelmi hatalom tekintélyét is szolgálták. T Pl.: rögzíti Erdély külpolitikai helyzetének meghatározó elemeit (pl.: harmincéves háború, török fenyegetettség), és megállapítja, hogy ezért Bethlen kénytelen volt törökbarát politikát folytatni. T Pl.: rögzíti, hogy Bethlen magyarországi hadjáratai révén megvédte a magyar rendek jogait, és megállapítja, hogy Erdély támogatása nélkül a magyar rendek nem tudták volna megakadályozni az udvari abszolutizmus magyarországi előretörését. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. A gazdasági fejlődési következményei a dualizmus korában (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja és elemzi a dualizmus kori gazdasági fejlődés hatását a természetes és az épített környezetre. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: rámutat arra, hogy az emberi beavatkozás, amely javított az életlehetőségeken rombolta a környezetet, mint az árvízvédelmi munkálatok esetében is).	0-4

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a dualizmus korát (1867–1918), és megállapítja, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia Közép-Európában helyezkedik el, <i>vagy</i> utal Magyarország általános természeti adottságaira.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat pl.: környezetszennyezés, ipari forradalom, természetátalakítás, folyószabályozás, illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szak kifejezéseket pl.: kiegyezés, dualizmus, urbanizáció, demográfiai növekedés.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a gazdaság látványos fejlődésnek indult (pl. vasútépítés, iparvidékek, folyószabályozás) a kiegyezést követően Magyarországon, és megállapítja, hogy ezek felgyorsították a természeti környezet átalakításának folyamatát. T Pl.: rögzíti, hogy a gazdasági fejlődés munkahelyek teremtését segítette elő (városok, illetve városi lakosság száma jelentősen növekedett), és megállapítja, hogy a városiasodás az életkörülmények javítása mellett növelte a környezet szennyezését.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja és elemzi a gazdasági fejlődés hatását a természeti és társadalmi környezetre. T Pl.: rögzíti, hogy a korszakban Magyarországon hatalmas folyószabályozási munkákat folytattak, és megállapítja, hogy ezek növelték a termőterületet, de ugyanakkor visszaszorították a vízvilág életterét <i>vagy</i> rögzíti, hogy a gazdasági fejlődés révén növekedett a környezetszennyezés, és megállapítja, hogy ugyanakkor a városiasodás is szerepet játszik a higiéniai viszonyok javításában. T Pl.: rögzíti, hogy a közlekedés, elsősorban a vasúti közlekedés fejlesztése lendületet adott az ipar és a kereskedelem nagyarányú fejlődésének, és megállapítja, hogy pl. a töltések építése, a bányák nyitása, a gyárak alapítása fokozta a környezeti terhelést. T Pl.: rögzíti, hogy az ipari fejlődés hatására jelentős erdőségeket irtottak ki, és megállapítja, hogy ennek következtében jelentősen nőtt a talajerózió.	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Az 1848-as forradalmak hatásai (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja és elemzi a nemzetközi forradalmi hullám hatásait a magyar forradalomra. A vizsgázó megnevezi a magyarországi eseményekre ható mozgalmakat (pl.: osztrák, itáliai, német). A vizsgázó elemzi az európai események hatásait (pl. a forradalmi hullám mozdította ki a reformkori Magyarországot). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: rögzíti, hogy az elemzett időszak a XIX. század közepének Európájára pl.: Párizs, Milánó, Bécs, Pest, Berlin vonatkozik, valamint említ konkrét évszámot a témához kapcsolódóan pl.: 1848, 1848. március 15.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat pl.: forradalom, rendi gyűlés, országgyűlés, alkotmány. T Használja a témához tartozó konkrét fogalmakat pl.: polgári szabadságjogok, felirat, márciusi ifjak, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a forradalmi hullám híre elérte Magyarországot, és megállapítja, hogy Kossuth Lajos felirati javaslata ennek hatására radikális követeléseket fogalmazott meg. T Pl.: rögzíti az európai forradalmi hullám jellemző követeléseit (alkotmányosság, nemzeti önállóság vagy egység stb.), és megállapítja, hogy Magyarországon is alapvetően hasonló elképzelések fogalmazódtak meg. T Pl.: rögzíti Kossuth felirati javaslatának főbb követeléseit (felelős kormány, közteherviselés), és megállapítja, hogy Kossuth a birodalom többi népe számára is alkotmányt követelt. T Pl.: rögzíti, hogy az európai forradalmi események félelmet is keltettek a nemesség körében, és megállapítja, hogy Kossuth a radikális forradalmi megmozdulások elkerülésének ajánlatával is szélesítette támogatóinak táborát.	0-10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja és elemzi az 1848-as forradalmi hullám hatásait a magyar forradalomra. T Pl.: rögzíti az európai mozgalmak hatását Magyarországon (pl.: felirati javaslat megszületése, az országgyűlés tárgyalásai, a március 15-i események, az októberi bécsi forradalom hatása), és megállapítja, hogy az európai helyzet 1848 folyamán mind a forradalom kirobbanásában, mind a honvédelem sikereiben alapvető támogatást jelentett. T Pl.: rögzíti, hogy az 1848-as forradalmakban a nacionalizmus és a liberalizmus eszméi voltak meghatározóak, és megállapítja, hogy ezen gondolatok alapján születtek Magyarországon is a társadalom átalakítására vonatkozó elképzelések. T Pl.: utal az itáliai és a bécsi forradalmak szerepére, jelentőségére (pl.: októberben megakadályozzák az osztrák támadást Magyarország ellen) és megállapítja, hogy Magyarországot tehermentesítették az olasz és az osztrák forradalmi események. T Pl.: rögzíti az európai forradalmi mozgalmak főbb eszmei céljait (pl.: feudalizmus felszámolása <i>vagy</i> abszolutizmus megszüntetése, a nemzeti egység megteremtése), és megállapítja, hogy ezek a magyar mozgalomhoz hasonlóan az európai hatalmi viszonyokat veszélyeztették, így a nagyhatalmi politika szembeszállt velük. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Háborúellenes törekvések (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi háborúellenes erők tevékenységét mutatja be és jellemzi. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a revíziós sikerek jelentős mértékben Németországnak voltak köszönhetőek, így sokáig nem volt jelentős tömegbázisa a németellenes erőknek).	0–4
Tájékozódás térben és időben.	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy mikor került sor a német megszállásra (1944. március 19.) és a nyilas hatalomátvételre (1944. október 15.), és utal Magyarország területi gyarapodásaira, vagy arra, hogy front közeledtével felértékelődik Magyarország stratégiai helyzete.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat pl.: polgári erők, baloldal, ellenzéki párt, megszállás, illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket pl.: antifasiszta, különbéke, egységfront, kiugrás.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a háborúellenes erők az összefogást és az egész társadalom fellépését szorgalmazták, és megállapítja, hogy ez különböző okokból végül nem valósult meg. T Pl.: rögzíti, hogy a német megszállást követően ellenállás szerveződött, és megállapítja, hogy a hatalom fellépése miatt ez is elbukott.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja és elemzi az antifasiszta erők működését. T Pl.: rögzíti, hogy a kormányzó és a vezető réteg jelentős része érdekelt volt a német megszállás elkerülésében, a háborúból való kiugrásban, és megállapítja, hogy ugyanakkor az ország katonai, gazdasági, politikai kiszolgáltatottsága miatt óvatosan kellett fellépniük a németekkel szemben. T Pl.: rögzíti a magyar kormányok politikáját (pl.: a bolsevizmustól való félelem, Kállay hintapolitikája, kiugrási kísérlet), és megállapítja, hogy a magyar kormányok a szűk mozgástérben nem tudták eredményesen kezelni a kérdést, és nem tudtak együttműködni a baloldali csoportokkal. T Pl.: rögzíti, hogy a kommunisták náciellenesek voltak, csekély tömegbázissal rendelkeztek és illegalitásban működtek.	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. Az antiszemitizmus Magyarországon a két világháború között (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a politikai antiszemitizmust mutatja be és elemzi a korszakban. A válasz lényegre törően feltárja az antiszemitizmust befolyásoló tényezőket. Az elemzés a források segítségével lényegi összefüggésekre utal (pl. a korszakban a befogadó magatartást a kirekesztő váltotta fel, a náci német befolyás erősödése felerősítette az antiszemitizmust Magyarországon). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl.: rögzíti, hogy az elemzett időszak a Horthy-korszak Magyarországon, valamint említ néhány konkrét, a témához kapcsolódó időpontot és eseményt (pl.: 1920, 1938, 1939, 1941, 1942), utalhat a zsidóság térbeli elhelyezkedésének vonatkozásaira.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat pl.: törvény, zsidó, vallás, faj, polgári szabadságjogok, emberi jogok. T Használja a témához tartozó konkrét fogalmakat pl.: numerus clausus, antiszemitizmus, zsidótörvények, gettó, munkaszolgálat, holokauszt.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti a numerus clausus előírásait, és megállapítja, hogy az alapvetően a zsidóság visszaszorítására irányult. T Pl.: rögzíti az I. zsidótörvény rendelkezéseit, és megállapítja, hogy vallási alapon 20%-ban maximálta az üzleti és kereskedelmi alkalmazottak, valamint a különböző értelmiségi pályák izraelita vallású tagjainak a számát. T Pl.: rögzíti a II. zsidótörvény tartalmát, és megállapítja, hogy az már faji alapon állt, és az iparban és a kereskedelemben 12%-os, az értelmiségi pályákon 6%-os, az állami alkalmazottak körében pedig 0%-os kvótát állapított meg <i>vagy</i> rögzíti, hogy ez alapján zsidónak az minősült, akinek legalább egyik szülője vagy két nagyszülője izraelita vallású volt. T Pl.: utal a kormányok felelősségére az antiszemitizmus felerősödésével kapcsolatban.	0-10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a zsidókérdés jogi, politikai alakulásának okait és következményeit. T Pl.: rögzíti, hogy a vesztes háború, a forradalmak és Trianon következtében felerősödött az antiszemitizmus, és megállapítja, hogy ez a zsidóság gazdasági és társadalmi befolyása csökkentésének igényét növelte a magyar társadalom szűk (de növekvő) rétegeiben <i>vagy</i> a problémákért a közvélemény a forradalom és a tanácsköztársaság zsidó származású vezetőit tartotta felelősnek. T Pl.: rögzíti, hogy nálunk is megerősödött a szélsőjobboldal (pl. Szálasi mozgalma), és megállapítja, hogy annak ideológiája rokonságot mutat a terjeszkedő Németországgal (pl. antiszemitizmus terén) <i>vagy</i> a kormányzat igyekezett fellépni a nemzetiszocialista szervezkedések ellen. T Pl.: rögzíti a zsidótörvények valamely okát (a náci Németország fokozódó befolyása, antiszemitizmus), és megállapítja, hogy a kormányzat bel- és külpolitikai okokból alkotta meg a zsidótörvényeket. T Pl.: rögzíti, hogy a korszakban erősödött az antiszemitizmus, és csökkent a zsidóság állami védelme, és megállapítja, hogy a jogkorlátozó rendelkezések ellenére Magyarországon a háború elejéig a zsidók élete és vagyona biztonságban volt. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16